

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/7/2019
Identifikačné číslo spisu: 4614201462
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4614201462.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a sudkýň JUDr. Viery Petrikovej a JUDr. Jany Bajánkovej, v spore žalobcu O. A., bývajúceho v H., zastúpeného JUDr. Carmen Linkeschovou, advokátkou v Topoľčanoch, Škultétyho 10, proti žalovanej L. S., bývajúcej v H., zastúpenej JUDr. Edit Balážiková s. r. o., so sídlom v Partizánskom, Jesenského 231/5, IČO: 47 239 948, o určenie vlastníctva, vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 7C/41/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8Co/119/2017 zo dňa 25. januára 2018, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Topoľčany (ďalej aj ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 07. novembra 2016 č. k. 7C/41/2014-207 (v poradí druhým) žalobu zamietol a žalovanej priznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že za osobitný predpis sa v danom prípade považuje zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách (ďalej aj „zákon č. 42/1992 Zb.“). Vzhľadom k tomu, že žalobca nepožiadaval o prevod vlastníctva podľa tohto osobitného predpisu, vzťahujú sa na Zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu ustanovenia zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej aj „zákon č. 182/1993 Z. z.“). Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu zo dňa 18. mája 2001 bola podpísaná a uzatvorená v čase, keď strany sporu žili v spoločnej domácnosti. Žalobca aj žalovaná v čase podpísania tejto zmluvy boli manželmi. Žalovaná nebola v tom čase členkou Stavebného bytového družstva (ďalej aj „SBD“) Topoľčany, avšak podľa stanov platných v čase uzatvorenia zmluvy členstvo v SBD nepredstavovalo žiadnu podmienku pre platné uzatvorenie Zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu a zároveň to nebránilo a nijak neodporovalo nadobudnutiu bytu do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Žalobca aj žalovaná uzatvorili predmetnú zmluvu slobodne, vážne, určito a zrozumiteľne a boli si vedomí následkov jej uzatvorenia, čo na znak svojho súhlasu preukázali podpisom tejto zmluvy. Okresný súd konštatoval, že v danom prípade sú podľa predpisov hmotného práva splnené všetky zákonné

podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva žalovanou ako oprávnenou držiteľkou nehnuteľnosti. Z listinných dôkazov mal za preukázané, že žalovanej povolením vkladu do katastra nehnuteľností Okresným úradom Topoľčany, katastrálnym odborom pod č. 1419/01 dňom 20.08.2001 začala plynúť 10 ročná vydržacia lehota, počas ktorej žalovaná až do roku 2013 žila v spoločnej domácnosti so žalobcom, a teda počas tejto doby dobromyseľne užívala danú nehnuteľnosť a nakladala s ňou ako s vlastnou, čím naplnila všetky zákonom stanovené podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti oprávnenou držbou. Na základe vykonaného dokazovania uzavrel, že žaloba žalobcu nie je dôvodná, a preto ju v celom rozsahu zamietol. Dôvodom podania žaloby z hmotnoprávneho hľadiska bolo určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu, a to v časti určenia žalovanej ako členky družstva. Z pohľadu hmotného práva nie je možné rozhodnúť o neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu, nakoľko s poukazom na § 28 a § 5 zákona č. 182/1993 Z. z. v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy, táto zmluva spĺňa všetky zákonné náležitosti pre jej platné uzatvorenie. O trovách rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozhodol rozsudkom zo dňa 25. januára 2018 sp. zn. 8Co/119/2017 (v poradí druhým) tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny a žalovanej priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 %. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že sa stotožňuje v celom rozsahu s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 17., 26. a 28. až 32.) pre zamietnutie žaloby a konštatuje ich správnosť. Na zdôraznenie čoho aj s ohľadom na odvolacie dôvody poukázal na to, že žalobca v podanom odvolaní nenamietal (teda nebolo odvolacím dôvodom to), že jeho vôľa pri uzatváraní zmluvy o prevode bytu do osobného vlastníctva nezodpovedala vôli vyjadrenej v zmluve o nadobudnutí predmetného bytu do bezpodielového vlastníctva (účastníkov ako) manželov (BSM). Konštantná judikatúra Najvyššieho súdu SR (rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 291/2006, 3 Cdo 172/2012 a 2 MCdo 8/2013) neriešila doposiaľ prípad zhodujúci sa s touto vecou (t. j. prípad, keď zmluvu o prevode vlastníctva podpisovali obaja manželia, i keď členom družstva v čase jej podpisu bol výlučne len jeden z manželov), preto nemôže ísť o odklon od ustálenej rozhodovacej praxe. Zákon upravuje tri zásadné podmienky, za ktorých môže dôjsť k prevodu družstevného bytu do vlastníctva fyzickej osoby. Prvou a rozhodujúcou je členstvo v bytovom družstve, druhou podmienkou rovnakej závažnosti je skutočnosť, že žiadateľ o prevod je nájomcom bytu a treťou podmienkou je uplatnenie žiadosti na prevod bytu do svojho vlastníctva. Zákony č. 42/1992 Zb. a č. 182/1993 Z. z. upravujúce prevod vlastníctva k tzv. družstevným bytom neobsahujú výslovnú úpravu toho, že byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva a nevylučuje tak (dispozičnú) možnosť tohto výlučného člena a nájomcu družstva nadobudnúť byt aj do bezpodielového spoluvlastníctva manželov za predpokladu, že sa tak rozhodne a že aj jeho manželka prejaví podpisom zmluvy o prevode vlastníctva vôľu nadobudnúť byt do BSM, keď k obdobnému záveru (za v podstate obdobnej situácie právnej úpravy v Českej republike) dospel aj veľký senát Najvyššieho súdu Českej republiky v rozsudku sp. zn. 31Cdo/51/2010 zo dňa 11. januára 2012, ktorý prijal tento záver: „Zmluvu o prevode bytovej jednotky, uzavretú medzi bytovým družstvom ako prevodcom a oboma manželmi ako nadobúdateľmi, v ktorej manželia prejavia vôľu nadobudnúť bytovú jednotku do svojho spoločného majetku manželov, nemožno považovať za neplatnú pre rozpor s ustanovením § 23 ods. 1 zákona č. 72/1994 Zb. (o vlastníctve bytov, znenia „Byt v budove vo vlastníctve, prípadne spoluvlastníctve bytového družstva, ktorého nájomcom je fyzická osoba - člen družstva, možno previesť len tomuto členovi družstva. Uvedená podmienka platí i pre byty vo vlastníctve, poprípade spoluvlastníctve družstva v domoch.“) len preto, že v dobe jej uzatvorenia bol členom bytového družstva len jeden z manželov.“ Po jasnom prejavení vôle žalobcu a žalovanej nadobudnúť byt do BSM spoločným právnym úkonom zodpovedala Zmluva o prevode vlastníctva bytu ich vôli a nebola neplatnou len z toho dôvodu, že v dobe jej uzatvorenia žalovaná členom bytového družstva nebola. Na platnosť zmluvy o prevode vlastníctva nemá vplyv ani to, kedy došlo k naplneniu požiadaviek zákona č. 182/1993 Z. z. pre jej uzatvorenie, t. j. že k tomu došlo pred manželstvom. Zmluva o prevode vlastníctva nemôže byť neplatným právnym úkonom len v časti týkajúcej sa prevodu bytu aj do osobného vlastníctva žalovanej, teda tento úkon by musel (mohol) byť neplatný len ako celok, nakoľko išlo o neoddeliteľné spoluvlastníctvo kupujúcich a časť zmluvy týkajúca sa žalovanej je obsahovo neoddeliteľná od časti týkajúcej sa žalobcu. Pri absolútnej neplatnosti Zmluvy o prevode

vlastníctva bytu ako celku by potom ani samotný žalobca nemal právny titul pre určenie jeho výlučného vlastníctva bytu, a teda na základe tejto zmluvy výlučné vlastníctvo k predmetnému bytu nadobudnúť nemohol. Vzhľadom na časové súvislosti - podanie žaloby až po rozvode manželstva strán sporu bolo preukázané, že úmyslom a vôľou oboch strán sporu v čase podpisu zmluvy bolo nadobudnúť predmetný byt do BSM; i keď toto právo na prevod vlastníctva vzniklo len žalobcovi, avšak uvedené jeho právo vyplývajúce zo zákona nevyučovalo jeho právo na dispozíciu s predmetným bytom v tom smere, že tento nadobudne do BSM so žalovanou, ktorá s týmto súhlasila podpisom zmluvy o prevode vlastníctva. Pričom ani Stanovy SBD Topoľčany neobsahujú také ustanovenie, ktoré by zmluvnú voľnosť žalobcu obmedzovali.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého oprel o § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa dovolateľa rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pretože sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, že zákon č. 42/1992 Zb. a zákon č. 182/1993 Z. z. upravujúci prevod vlastníctva k družstevným bytom neobsahuje výslovnú úpravu toho, že byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člena a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva a nevyučuje tak (dispozičnú) možnosť tohto člena a nájomcu družstva nadobudnúť byt aj do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Naopak podľa dovolateľa uvedená právna úprava rieši aj vzťah družstva a člena družstva, a preto aj prevod vlastníctva v zmysle tejto právnej úpravy je možný len medzi týmito subjektmi, t. j. členom družstva a družstvom. Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu zo dňa 18. mája 2001 uzavretá medzi Stavebným bytovým družstvom Topoľčany na jednej strane a žalobcom a žalovanou na druhej strane bola podľa názoru dovolateľa uzavretá v rozpore z o zákonom č. 42/1992 Zb. a zákonom č. 182/1993 Z. z., je preto absolútne neplatná s odvolaním sa na § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a § 39 Občianskeho zákonníka, tiež § 74 a § 143 Občianskeho zákonníka a § 23 zákona č. 42/1992 Zb. Prevod vlastníctva družstevného bytu je podľa zákona č. 182/1993 Z. z. podľa svojej povahy formou vyporiadania medzi družstvom a jeho členom. Preto nie je rozhodujúce, kto je nájomcom bytu, ale kto je nájomcom a súčasne členom družstva, pretože v zmysle tohto zákona je možné previesť družstevný byt len do vlastníctva člena družstva. Žalovaná nikdy nebola a ani toho času nie je členkou družstva, práve naopak od počiatku vždy vedela, že členstvo v bytovom družstve patrilo vždy len O. A., t. j. žalobcovi, a to na základe Darovacej zmluvy, ktorú uzavrel so svojou matkou W. A.. Vzhľadom na túto skutočnosť na strane žalovanej nemohla nikdy vzniknúť zákonná podmienka dobromyseľnosti a vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam nemohla nadobudnúť ani formou vydržania. Žalobca nadobudol menovanou Darovacou zmluvou a Dohodou o prevode práv a povinností s členstvom v bytovom družstve podiel k predmetnému družstevnému bytu v čase, keď bol rozvedený, a preto uzavretím druhého manželstva vznikol žalovanému spoločný nájom, ale nie spoločné členstvo v bytovom družstve - v SBD TO. Žalobcovi a žalovanej nevzniklo spoločné členstvo v bytovom družstve a ak nevzniklo spoločné členstvo manželov v bytovom družstve, potom byt ktorý nadobudol do vlastníctva ten z manželov, ktorý sa stal členom družstva, nie je bezpodielovým spoluvlastníctvom manželov. Je síce pravdou, že dovolací súd neriešil zhodný prípad, ale na strane druhej v zmysle analógie legis, v rámci rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 291/2006 bolo jasne definované, že ustanovenie § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. treba považovať za úpravu špeciálnu vo vzťahu k všeobecnej úprave nadobudnutia majetku za trvania manželstva obsiahnutej v § 143 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd mal prihliadať na už existujúcu judikatúru dovolacieho súdu vyslovenú v podobných alebo tematicky súvisiacich veciach. Dovolateľ spochybňuje oprávnenosť držby žalovanej, pretože pre oprávnenú držbu musia byť splnené naraz dve podmienky, a to po prvé dobromyseľnosť držiteľa, že mu vec patrí a po druhé musí existovať úkon, ktorým bola vec držiteľovi fakticky odovzdaná do užívania. Tieto podmienky nie sú podľa dovolateľa splnené, nakoľko žalovaná od počiatku vedela, že predmetný byt, resp. členský podiel v bytovom družstve, patrí žalobcovi, ktorý ho nadobudol do svojho výlučného vlastníctva od svojej matky. Nadobúdacím titulom je žalobcom napádaná Zmluva o prevode vlastníckeho práva k družstevnému bytu. Žalobca aj žalovaná mali za to, že žalovaná pri podpise zmluvy vystupuje ako nájomca. Samotné dlhodobé užívanie automaticky nezakladá vznik vlastníckeho práva. Aj v prípade preukázania nerušeného užívania nehnuteľnosti počas vydržacej doby, nemožno si úspešne uplatniť vznik vlastníckeho práva vydržaním, ak žalobca neunesie dôkazné bremeno poctivosti a existencie dobrej viery. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, že sa plne stotožňuje s rozhodnutím

krajského súdu, ako aj okresného súdu. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné, nie však dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky). Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

8. Žalobca v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

9. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

13. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd dospel k záveru, že žalobca v dovolaní zákonom zodpovedajúcim spôsobom zadefinoval relevantnú právnu otázku (bod 3. tohto rozsudku), ktorá nebola dosiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie v danom prípade procesne prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Po vyriešení otázky prípustnosti dovolania dovolací súd skúmal, či dovolateľ dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

14. V danom prípade žalobca v dovolaní vytýkal odvolaciemu súdu (aj súdu prvej inštancie), že jeho potvrdzujúci rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení, pretože za zisteného skutkového stavu nemožno súhlasiť s právnymi závermi, keď súdy nesprávne interpretovali na vec sa vzťahujúci zákon č. 42/1992 Zb. a zákon č. 182/1993 Z. z. upravujúci prevod vlastníctva k družstevným bytom tvrdiac, že citované zákony riešia vzťah družstva a člena družstva, a preto aj prevod vlastníctva v zmysle nich je možný len medzi týmito subjektami, t. j. členom družstva a družstvom, na základe čoho Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu zo dňa 18. mája 2001 uzavretá medzi Stavebným

bytovým družstvom Topoľčany na jednej strane a žalobcom a žalovanou na druhej strane bola podľa názoru dovolateľa uzavretá v rozpore so zákonom č. 42/1992 Zb. a č. 182/1993 Z. z., je preto absolútne neplatná s odvolaním sa na § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a § 39 Občianskeho zákonníka, tiež § 74 a § 143 Občianskeho zákonníka a § 23 zákona č. 42/1992 Zb. (bližšie pozri bod 3. tohto rozhodnutia).

15. Podľa § 23 zákona č. 42/1992 Zb. oprávnenými osobami sú členovia družstva.

15.1. Transformáciu družstevného majetku po politických a spoločenských zmenách po roku 1989 prioritne reguloval zákon č. 42/1992 Zb., v zmysle ktorého § 24 členovia družstva (ako oprávnené osoby podľa § 23) mali právo do šiestich mesiacov od účinnosti tohto zákona (uplynutím tejto lehoty toto právo zaniká) vyzvať bytové družstvo na prevod vlastníckeho práva k bytom alebo nebytovým priestorom, ktorých boli v tom čase nájomcami. Na základe predmetnej výzvy bolo bytové družstvo povinné uzavrieť bezodplatne s nájomcom zmluvu o prevode vlastníckeho práva k bytu, resp. nebytovému priestoru. Následne prijatý zákon č. 182/1993 Z. z. umožnil a umožňuje prevody bytov a nebytových priestorov do osobného vlastníctva ich nájomcov doteraz.

16. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

17. Podľa § 143 OZ v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (ďalej aj „BSM“) je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka.

17.1. Citované ustanovenie OZ upravuje predmet BSM, do ktorého patria všetky hmotné veci (hnuteľné a nehnuteľnosti vrátane bytov), ktoré nadobudol niektorý z manželov zákonom dovoleným spôsobom (kúpnu zmluvou, spracovaním, vydržaním a pod.) za trvania manželstva, s výnimkou vecí v zmysle zákonného ustanovenia § 143 OZ. Veci v BSM užívajú obaja manželia spoločne, spoločne uhrádzajú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním (§ 144 OZ). Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný (§ 145 ods. 1 OZ). Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (§ 145 ods. 2 OZ). Vznik, trvanie a zánik BSM sú zásadne podmienené vznikom, trvaním a zánikom manželstva. Ide o právny vzťah, ktorý existuje v nerozlučnej spojitosti s manželstvom. Len výnimočne, v prípade splnenia v zákone ustanovených dôvodov môže nastať situácia, že bezpodielové spoluvlastníctvo zanikne a manželstvo trvá (porovnaj § 148 ods. 2 OZ a § 148a ods. 2 OZ) alebo, že manželstvo zaniklo a bezpodielové spoluvlastníctvo trvá ďalej (pozri § 16 Zákona o rodine).

17.2. Okamih nadobudnutia veci do BSM závisí od existencie právnej skutočnosti, na základe ktorej toto spoluvlastníctvo vzniklo. Pri zmluvách, ktorými sa prevádza hnutel'na vec, sa vlastníctvo nadobúda prevzatím veci, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak (§ 133 ods. 1 OZ, napr. výhrada vlastníctva, keď vlastnícke právo prechádza až úplným zaplatením kúpnej ceny). Pri zmluvách, ktorými sa prevádza nehnuteľná vec, sa vlastníctvo nadobúda vkladom do katastra nehnuteľností podľa zákona o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) č. 162/1995 Z. z. v platnom znení, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 133 ods. 2 OZ).

17.3. Predmetom BSM môžu byť aj nehnuteľnosti, ako pozemky, stavby (napr. garáže, chaty), byty a nebytové priestory, prípadne aj spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach. Legálna definícia nehnuteľností vyplýva z § 119 ods. 2 OZ (nehnuteľnosťami sú pozemky a stavby spojené s o zemou pevným základom). Byt a nebytový priestor je definovaný v osobitnom právnom predpise, a to v zákone č. 182/1993 Z. z. Nehnuteľnosti môžu manželia nadobudnúť najmä na základe kúpnej zmluvy (§ 588 a nasl. OZ), zmluvy o prevode vlastníctva bytu alebo nebytového priestoru v dome (§ 5 zákona č. 182/1993 Z. z.), zhotovením veci alebo vydržaním, prípadne príklepom na dražbe. Družstevný byt nepatrí do BSM, keďže tento byt je vo vlastníctve družstva, a nie manželov. Predmetom BSM je však členský podiel manželov v bytovom družstve, ktorý má určitú majetkovú hodnotu, ktorá po zániku BSM je predmetom vyporiadania. Pojem družstevný byt, ani pojem bytové družstvo Občiansky zákonník nedefinuje, ale z jeho slovného vyjadrenia a z kontextu, v akom je družstevný byt použitý v OZ, možno vyvodit', že sa ním rozumie byt, ktorý družstvo prenajíma alebo iným spôsobom dáva do užívania svojim

členom.

18. Právna úprava spoločenských vzťahov vznikajúcich pri nájme bytov a osobitne pri družstevných bytoch vrátane úpravy práv a povinností spojených s členstvom (výlučným aj spoločným) v bytových družstvách je v slovenskom právnom poriadku tradične oddelená od nadobúdania vlastníctva vecí, a to nepochybne pre svoje špecifiká. Aj inštitúty spoločného nájmu bytu manželmi, či spoločného členstva manželov vrátane ich vzniku a zániku sú upravené osobitne (§ 703 a nasl. OZ). Na tento prístup zákonodarcu nadviazala aj osobitná právna úprava nadobúdania bytov subjektami práva od obcí alebo bytových družstiev obsiahnutá v zákone č. 182/1993 Z. z. Práve táto skutočnosť je jedným z dôvodov, pre ktorý je vzťah právnej úpravy zákona č. 182/1993 Z. z. a OZ vybudovaný ako vzťah osobitnej (špeciálnej) normy (zákon č. 182/1993 Z. z.) k všeobecnej norme (OZ, pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 591/2014 z 24. septembra 2014).

19. Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. byt, ktorého nájomcom je fyzická osoba, môže vlastník domu previesť do vlastníctva len tomuto nájomcovi, ak nie je nájom bytu dohodnutý na určitý čas. Týmto ustanovením nie je dotknuté predkupné právo spoluvlastníka domu. 17b) (poznámka 17b/ odkazuje na § 140 Občianskeho zákonníka).

19.1. Podľa § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. nájomca družstevného bytu, ktorý je členom bytového družstva, má nárok na prevod vlastníctva bytu podľa tohto zákona, ak nepožiadal o prevod vlastníctva podľa osobitného predpisu (§ 22 a nasl. zákona č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách v znení neskorších predpisov).

19.2. Z vyššie citovaného ustanovenia § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. vyplýva nárok člena bytového družstva na prevod vlastníctva družstevného bytu, nájom ktorého je s členstvom v bytovom družstve spojený. Jeho účelom bolo poskytnúť zvýšenú ochranu členovi družstva, ktorý byt na základe svojho členstva a uzatvorenej nájomnej zmluvy užíva, a tým poskytnúť ochranu jeho majetkovej hodnoty. Citované ustanovenie rieši všeobecne otázku prevodu vlastníckeho práva k družstevnému bytu z bytového družstva na nájomcu, člena bytového družstva, ktorý nepožiadal o prevod vlastníctva v zmysle zákona č. 42/1992 Zb., aby aj naďalej mal nárok na prevod vlastníctva bytu za podmienok, ktoré zákon č. 182/1993 Z. z. ukladá. Byt, ktorého nájomcom je fyzická osoba, môže vlastník domu previesť do vlastníctva len tomuto nájomcovi, ak nie je nájom bytu dohodnutý na určitý čas (§ 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z.).

20. V preskúmvanej veci sa žalobca domáhal určenia výlučného vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcich sa v Meste H., na ulici H., vedených na LV č. XXXX, kat. úz. H. ako byt č. XX, vchod: W., 1.p., nachádzajúci sa v bytovom dome XX b. j. súpisné číslo XXXX stojaci na parcele registra „C“ č. 5216, č. 5217, č. 5218, č. 5219 a spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach domu vo výške 212/10000-in (ďalej aj „bytová nehnuteľnosť“) a určenia neplatnosti Zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu, a to v časti ustanovenia týkajúceho sa označenia L. S., t. č. A., ako člena družstva a nadobúdateľa vlastníctva bytovej nehnuteľnosti. Pre správne posúdenie opodstatnenosti žaloby žalobcu a dôvodnosti jeho dovolania bolo potrebné riešiť právnu otázku (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), či Zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu uzatvorená podľa § 16 a § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. medzi družstvom ako prevodcom a oboma manželmi ako nadobúdateľmi, v ktorej manželia prejavili vôľu nadobudnúť družstevný byt do svojho BSM v zmysle § 143 OZ, je ne/platná pre rozpor s § 28 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. len preto, že v čase jej uzatvorenia bol členom bytového družstva len jeden z manželov. Uvedenú otázku odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie.

21. Z obsahu spisu nesporne vyplýva, že strany sporu boli manželmi, pričom prvé manželstvo uzavreli dňa Q. (ďalej aj „prvé manželstvo“). Okresný súd Topoľčany rozsudkom zo dňa 05. novembra 1991 č. k. 6C/166/1991-14, právoplatný dňa 12. novembra 1991, ich prvé manželstvo rozviedol. Na základe Darovacej zmluvy a Dohody o prevode práv a povinností s členstvom v bytovom družstve zo dňa 02. decembra 1991 (v čase, kedy strany sporu manželmi neboli) uzavretej medzi prevodkyňou W. A. a žalobcom ako nadobúdateľom sa stal žalobca výlučným členom bytového družstva a užívateľom 3-izbového družstevného bytu v H. na ulici H. na 1. poschodí (ďalej aj „družstevný byt“), ako i majiteľom členského podielu k tomuto bytu. Strany sporu následne druhýkrát uzavreli manželstvo dňa E. (ďalej aj „druhé manželstvo“), ktoré bolo rozsudkom Okresného súdu Topoľčany č. k. 5C/404/2013-11 zo dňa 27. novembra 2013, právoplatným dňa 20. decembra 2013, rozvedené. Za trvania druhého manželstva dňa 18. mája 2001 bola stranami sporu podpísaná Zmluva o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti

medzi Stavebným bytovým družstvom Topolčany ako prevádzajúcim a manželmi a spoločnými nájomcami družstevného bytu O. A. a L. A., t. č. S., ako nadobúdateľmi, ktorej predmetom bol prevod vlastníctva družstevného bytu a spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu.

21.1. V danom prípade žalobca nadobudol členstvo a nájom družstevného bytu ešte pred uzavretím druhého manželstva so žalovanou a uzavretím druhého manželstva (Q.) vzniklo žalobcovi a žalovanej právo spoločného nájmu družstevného bytu, nevzniklo im však spoločné členstvo manželov (žalobcu a žalovanej) v družstve. Zmluvu o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti zo dňa 18. mája 2001 uzavreli žalobca a žalovaná spoločne ako manželia a kupujúci (tiež nadobúdateľia), ktorí prejavili vôľu (záujem) nadobudnúť spornú bytovú nehnuteľnosť do svojho bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

22. Podľa názoru dovolacieho súdu Zmluvu o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti uzatvorenú za vyššie uvádzaného skutkového stavu medzi bytovým družstvom na jednej strane a oboma manželmi (žalobcom ako členom družstva a žalovanou ako manželkou žalobcu), spoločnými nájomcami družstevného bytu, ako kupujúcimi na druhej strane, v ktorej zmluve manželia zhodne prejavili vôľu nadobudnúť družstevný byt do svojho BSM (žalobca v spore nepreukázal opak) nie je možné považovať za neplatnú pre rozpor s ustanovením § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. len preto, že v čase uzatvorenia tejto zmluvy bol výlučným členom bytového družstva len jeden z manželov, a to žalobca. Práve žalobca ako jeden z manželov a výlučný člen bytového družstva mal síce podľa § 28 nárok na prevod vlastníctva družstevného bytu, čomu zodpovedá povinnosť družstva tento zákonný nárok rešpektovať za predpokladu, že ho žalobca ako len jeden z manželov a člen bytového družstva uplatní. Za tohto stavu pokiaľ by Zmluvu o prevode vlastníctva bytovej nehnuteľnosti uzavrel s bytovým družstvom sám žalobca, nepochybne by sa bytová nehnuteľnosť stala jeho výlučným vlastníctvom, nakoľko v takom prípade by nedošlo k nadobudnutiu nového majetku ani k rozmnoženiu doterajšieho majetku za trvania manželstva; išlo by len o zmenu (transformáciu družstevných práv toho z manželov, ktorý je zároveň členom družstva), ktorá nemá vplyv na povahu veci ako predmetu osobného vlastníctva, a preto v takom prípade by nedošlo ani k vzniku BSM (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 291/2006, 3 Cdo 172/2012, 2 MCdo 8/2013, aj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 591/2014). Prejednávaný prípad je však iný, pretože Zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu na strane nadobúdateľa neuzavrel žalobca sám, ale spoločne so žalovanou (svojou manželkou). Žalobca nerozporoval a ani nenamietal, že len on sám disponuje zákonným nárokom (§ 28 zákona č. 182/1993 Z. z.) na prevod vlastníctva družstevného bytu. Pojem nárok, výslovne zvolený zákonodarcom v ustanovení § 28, je odvodený, resp. súvisí s pojmom subjektívne právo a znamená oprávnenie použiť prostriedky určené právnymi predpismi na vynútenie subjektívneho práva súdom, správnym orgánom, či vlastným úkonom. Čo znamená len to, že nájomcovi, výlučnému členovi bytového družstva v zmysle § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. svedčí zákonné subjektívne vynútiteľné právo na prevod vlastníctva družstevného bytu, ktoré môže, ale nemusí využiť sám pre seba. Je na vôli nájomcu a výlučného člena bytového družstva ako bude postupovať, či sa rozhodne využiť zákonné subjektívne právo sám pre seba alebo sa rozhodne nadobudnúť družstevný byt spoločne so svojou manželkou (nečlenom bytového družstva, ale spoločným nájomcom družstevného bytu titulom uzatvoreného manželstva) do BSM. Pokiaľ teda v danom prípade Zmluvu o prevode vlastníctva družstevného bytu uzatvorili ako nadobúdateľa strany sporu ako manželia, prejavili tak nesporne zhodnú vôľu nadobudnúť družstevný byt do BSM. Pre tento záver bol rozhodujúci ich prejav vôle vyjadrený v písomnej a registrovanej Zmluve o prevode vlastníctva družstevného bytu, ktorej platnosť nebola spochybnená. Podľa názoru dovolacieho súdu sa jedná o obdobnú situáciu, akoby vec nadobudli spoločne obaja manželia z výlučných prostriedkov len jedného z nich, kedy takáto vec, podľa všeobecne prijímaného, aj ustáleného názoru súdov (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1658/1998 zo dňa 19. apríla 2000, publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. R 49/2001, podobne aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1461/2006 zo dňa 05. decembra 2006) do ich BSM spadá, v podstate len s tým rozdielom, že zákonný nárok na nadobudnutie bytu od bytového družstva mal ako jeho výlučný člen len jeden z manželov, v tomto prípade žalobca. V tejto súvislosti dovolací súd odkazuje aj na čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého platí: „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.“, aplikujúc na prejednávaný prípad to znamená, že nebolo zákonom zakázané, aby jeden manžel, nečlen bytového družstva, ale nájomca družstevného bytu, nemohol

nadobudnúť spolu s druhým manželom, členom bytového družstva, tento družstevný byt za trvania manželstva do existujúceho (trvajúceho) BSM.

22.1. Zhrnúc vyššie uvedené vo väzbe na právnu otázku formulovanú v bode 20. tohto rozsudku dovolací súd uzavrel, že len samotná skutočnosť, že zákonný nárok na prevod vlastníckeho práva k družstevnému bytu mal len jeden z manželov (§ 28 zákona č. 182/1993 Z. z.) sama osebe nezakladá neplatnosť (inak perfektné a bezvadné) Zmluvy o prevode vlastníckeho práva k družstevnému bytu, ktorú podľa jej obsahu na strane nadobúdateľa uzavreli obaja manželia a tým bez akýchkoľvek pochybností prejavili vôľu nadobudnúť bytovú nehnuteľnosť spoločne do BSM. Takýto postup potom nie je a ani nemôže byť v rozpore s právnou úpravou zákona č. 182/1993 Z. z., ani zákona č. 42/1992 Zb., normatívne upravujúcich prevod vlastníctva k tzv. družstevným bytom, aj preto, že z nich výslovne nevyplýva, že družstevný byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva. Na základe čoho nie je možné Zmluvu o prevode vlastníckeho práva k družstevnému bytu hodnotiť ako absolútne neplatný právny úkon s odvolaním sa na § 28 zákona č. 182/1993 Z. z. a § 39 OZ tak, ako to nesprávne namieta dovolateľ. Podľa názoru dovolacieho súdu aj keď účelom zákonom stanoveného nároku člena bytového družstva na prevod vlastníctva bytu, nájom ktorého je s členstvom v bytovom družstve spojený, je ochrana jeho majetkovej hodnoty, v rozpore s ktorým účelom nemôže byť členom družstva slobodne prejavená vôľa nadobudnúť družstevný byt do BSM (porovnaj rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31Cdo/51/2010 zo dňa 11. januára 2012, publikovaný v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. R 62/2012, a tam formulovaný obdobný záver, ktorý aj odvolací súd citoval vo svojom rozsudku v bode 20., s. 8). Vzhľadom na vyššie uvedené a skutočnosť, že predmetná právna otázka bola kľúčová a od jej riešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími námietkami uvádzanými v dovolaní (oprávnenosť držby a vydržanie).

23. Pokiaľ odvolací súd vo vzťahu k nastolenej právnej otázke v podstatnom uviedol, že „zákon č. 42/1992 Zb. a rovnako zákon č. 182/1993 Z. z. upravujúce prevod vlastníctva k tzv. družstevným bytom neobsahuje výslovnú úpravu toho, že byt môže nadobudnúť len do výlučného vlastníctva člen a nájomca družstva žiadajúci o prevod vlastníctva a nevyklučuje tak (dispozičnú) možnosť tohto výlučného člena a nájomcu družstva nadobudnúť byt aj do bezpodielového spoluvlastníctva manželov za predpokladu, že sa tak rozhodne a že aj jeho manželka prejaví podpisom zmluvy o prevode vlastníctva vôľu nadobudnúť byt do BSM,“ (...) „po jasnom prejavení vôle žalobcu a žalovanej nadobudnúť byt do BSM spoločným právnym úkonom zodpovedala zmluva o prevode vlastníctva bytu ich vôli a nebola neplatnou len z toho dôvodu, že v dobe jej uzatvorenia žalovaná členom bytového družstva nebola, (...) zmluva o prevode vlastníctva nemôže byť neplatným právnym úkonom len v časti týkajúcej sa prevodu bytu aj do osobného vlastníctva žalovanej, teda tento úkon by musel (mohol) byť neplatný len ako celok, nakoľko išlo o neoddeliteľné spoluvlastníctvo kupujúcich a časť zmluvy týkajúca sa žalovanej je obsahovo neoddeliteľná od časti týkajúcej sa žalobcu, (...) podanie žaloby až po rozvoze manželstva strán sporu bolo preukázané, že úmyslom a vôľou oboch strán sporu v čase podpisu zmluvy bolo nadobudnúť predmetný byt do BSM; i keď toto právo na prevod vlastníctva vzniklo len žalobcovi, avšak uvedené jeho právo vyplývajúce zo zákona nevyklučovalo jeho právo na dispozíciu s predmetným bytom v tom smere, že tento nadobudne do BSM so žalovanou, ktorá s týmto súhlasila podpisom zmluvy o prevode vlastníctva, (...), takéto právne posúdenie veci odvolacím súdom je v súlade s vyššie prezentovaným právnym názorom dovolacieho súdu a nepredstavuje tak nesprávne právne posúdenie veci.

24. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd preto dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP.

25. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP. Žalovaná mala v dovolacom konaní plný úspech, preto jej proti neúspešnému žalobcovi vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.